YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
29 päivänä toukokuuta 1997 *

Asiassa C-386/95,

jonka Bundesverwaltungsgericht (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Süleyman Eker

vastaan

Land Baden-Württemberg,

Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgerichtin ja **Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württembergin** osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisellä assosiaatiosopimuksella perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini sekä tuomarit J. L. Murray, P. J. G. Kapteyn, H. Ragnemalm ja R. Schintgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Eker, edustajanaan asianajaja Renate Becker, Titisee-Neustadt,

— Land Baden-Württemberg, asiamiehenään Landratsamt Waldshutin Oberregierungsrat Walter Scheifele,

— Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg, asiamiehenään leitender Oberlandesanwalt Harald Fliegauf,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder,

— Kreikan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön Euroopan yhteisöjä koskevia asioita hoitavan erityisosaston oikeudellinen apulaiserityisneuvonantaja Aikaterini Samoni-Rantou, jota avustavat saman osaston erityisasiantuntijat Lydia Pnevmatikou ja Georgios Karipsiadis,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasianministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Claude Chavance,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään Bundeskanzleramt-Verfassungsdienstin Ministerialrat Wolf Okresek,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Jörn Sack,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Ekerin, Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württembergin, Saksan hallituksen, Ranskan hallituksen ja komission esittämät suulliset huomautukset 30.1.1997 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.3.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesverwaltungsgericht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 29.9.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.12.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 (jäljempänä päätös) 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tulkinnasta. Assosiaationeuvosto on perustettu Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisellä assosiaatiosopimuksella, jonka yhtäältä Turkin tasavalta ja toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö allekirjoittivat 12.9.1963 Ankarassa, ja sopimus tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön nimissä 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL N:o 217, s. 3685/64).

2 Esillä oleva ennakkoratkaisukysymys on esitetty Turkin kansalaisen Ekerin ja Land Baden-Württembergin välisessä riita-asiassa, joka koskee kieltäytymistä jatkaa Ekerin oleskeluluvan voimassaoloa Saksassa.

3 Pääasian oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että Eker tuli Saksaan 1.12.1988 lainvastaisesti, ja hänet karkotettiin maasta 13.2.1989.

4 Mentyään Turkissa naimisiin 17.1.1991 Saksan kansalaisen kanssa Eker tuli jälleen Saksaan 6.4.1991, ja hänellä oli tällöin viisumi.

5 Eker sai 17.4.1991 työluvan, jossa ei ollut alueellisia rajoituksia ja joka kattoi kaikenlaisen ammattitoiminnan, ja 24.7.1991 hän sai oleskeluluvan, jonka voimassaolo päättyisi 24.7.1992.

6 Eker oli 15.6.—30.9.1991 palkatussa työssä eräässä hotellissa (Schluchsee, Saksa).

7 Tämän jälkeen hän työskenteli 1.10.1991—15.11.1992 hoito- ja kuntoutuslaitoksella (Höchenschwand, Saksa). Hän aloitti kyseisen työn uudelleen 1.2.1993.

8 Ekerin antamien ilmoitusten mukaan puolisot muuttivat erilleen 24.7.1991. Eker vahvisti huhtikuussa 1992, että avioero oli pantu vireille.

9 Eker pyysi 22.7.1992, että hänen oleskelulupansa voimassaoloa Saksassa jatketaan.

10 Landratsamt Waldshut toimitti hänelle todistuksen, joka olisi voimassa 11.8.1992 asti ilmoittaen samalla aikomuksestaan hylätä Ekerin hakemus. Landratsamt kieltäytyi jatkamasta Ekerin oleskeluluvan voimassaoloa 12.8.1992 tekemällään päätöksellä, ja määräsi Ekerin poistumaan Saksan alueelta karkotuksen uhalla.

11 Ensimmäisessä oikeusasteessa hyväksyttiin Ekerin kyseisestä päätöksestä nostama kanne, mutta Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg hylkäsi kanteen valituksen johdosta 30.11.1994 antamallaan tuomiolla. Kyseinen tuomioistuin arvioi ensiksi, että Saksan oikeus ei voisi olla perustana saksalaisesta puolisostaan eronneen Turkin kansalaisen itsenäiselle oleskeluoikeudelle. Toiseksi Eker ei voinut vedota päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan, koska kyseisessä säännöksessä edellytettiin, että turkkilainen työntekijä on työskennellyt säännönmukaisesti yhden vuoden ajan samalle työnantajalle, mitä edellytystä asianomainen ei täyttäisi oleskelulupansa päättymisajankohtana.

12 Eker teki tämän jälkeen valituksen (Revision) Bundesverwaltungsgerichtille, ja tämän valituksen tueksi hän esitti, että päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa edellytetään vain, että työ- ja oleskelulupien uudistamista on haettava saman työnantajan palveluksessa työskentelemiseksi, ja että hän täytti kyseisen edellytyksen hakemuksensa tehdessään.

13 Todeten ettei oleskeluluvan uudistamista koskeva kielteinen päätös ollut Saksan oikeuden vastainen Bundesverwaltungsgericht pyrki selvittämään, olisiko päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä luetelmakohdasta mahdollista johtaa Ekerille edullisempi ratkaisu.

14 Päätöksen N:o 1/80 II luvun (Sosiaaliset määräykset) 1 jaksoon (Työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja työhön liittyvät kysymykset) sisältyvä 6 artiklan 1 kohta on sanamuodoltaan seuraava:

"Jollei hänen perheenjäsentensä vapaata oikeutta työskentelyyn koskevista 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, turkkilaisella työntekijällä, joka työskentelee yleisillä työmarkkinoilla tietyssä jäsenvaltiossa, on oikeus

— työskenneltyään säännönmukaisesti yhden vuoden saada työlupansa uudistetuksi tässä jäsenvaltiossa samaa työnantajaa varten, jos hänellä on työpaikka;

— työskenneltyään säännönmukaisesti kolme vuotta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa valitsemaltaan saman ammattialan työnantajalta työtarjous, joka on tehty tavanomaisin ehdoin ja joka on rekisteröity tämän valtion työvoimaviranomaisissa, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

— työskenneltyään säännönmukaisesti neljä vuotta tehdä vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä."

15 Tältä osin Bundesverwaltungsgericht pyrkii selvittämään, voiko turkkilainen työntekijä vaatia työlupansa ja oleskelulupansa voimassaolon jatkamista päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan nojalla vain silloin, kun kyseinen henkilö on työskennellyt säännönmukaisesti samalle työnantajalle yhden vuoden ajan keskeytyksettä, vai riittääkö tämän säännöksen soveltamiseksi päinvastoin, että työntekijä on ollut jatkuvasti yhden vuoden ajan ja voimassa olevien työluvan ja oleskeluluvan nojalla palkatussa työssä eri työnantajien palveluksessa ja että hän haluaa jatkaa työskentelyään viimeisen työnantajansa palveluksessa.

16 Arvioiden riidan ratkaisun edellyttävän siten kyseisen säännöksen tulkintaa Bundesverwaltungsgericht päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Täyttääkö turkkilainen työntekijä ETY—Turkki-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan edellytykset myös silloin, kun työntekijä on työskennellyt kansallisten viranomaisten luvan mukaisesti ensimmäisen vuoden ajan tosin keskeytyksettä, mutta eri työnantajien palveluksessa, ja kun hän haluaa jatkaa työskentelyään viimeisen työnantajansa palveluksessa?"

17 Kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään kysymyksellään pääasiallisesti, onko päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa tulkittava sillä tavalla, että edellytyksenä turkkilaisen työntekijän oleskeluluvan voimassaolon jatkamiselle vastaanottovaltiossa on säännönmukainen työskentely yhden vuoden ajan keskeytyksettä yhden ja saman työnantajan palveluksessa, vai vaaditaanko tässä säännöksessä ainoastaan keskeytymätöntä työskentelyä yhden vuoden ajan asianmukaisin työ- ja oleskeluluvin, vaikka tämä työskentely olisikin tapahtunut usean työnantajan palveluksessa, edellyttäen, että asianomainen henkilö pyytää oleskelulupansa voimassaolon jatkamista voidakseen jatkaa työskentelyä sen työnantajan palveluksessa, jossa hänellä on työpaikka.

18 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on ensiksi todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-192/89, Sevince, 20.9.1990 antamastaan tuomiosta (Kok. 1990, s. I-3461) lähtien vakiintuneesti katsonut, että päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdalla on välitön oikeusvaikutus jäsenvaltioissa siten, että ne Turkin kansalaiset, jotka täyttävät artiklassa säädetyt edellytykset, voivat vedota suoraan heille tämän säännöksen eri luetelmakohdissa myönnettyihin oikeuksiin (ks. viimeksi asia C-171/95, Tetik, tuomio 23.1.1997, 22 kohta, Kok. 1997, s. I-329).

19 Toiseksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan 6 artiklan 1 kohdan kolmessa luetelmakohdassa turkkilaisille työntekijöille myönnetyt

työntekoon liittyvät oikeudet edellyttävät välttämättä asianomaiselle myönnettyä oleskeluoikeutta, jottei oikeutta työmarkkinoille pääsyyn ja työskentelyyn tehtäisi täysin merkityksettömäksi (ks. viimeksi em. asia Tetik, tuomion 24 kohta).

20 Kolmanneksi on todettava, että päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa edellytetään oikeuden saamiseksi turkkilaisen työntekijän työluvan uudistamiseen, että työntekijä on työskennellyt tätä ennen säännönmukaisesti yhden vuoden ajan, mutta kyseisessä säännöksessä ei kuitenkaan täsmennetä, onko kysymyksessä oltava työskentelyajanjakso sen työnantajan palveluksessa, jota varten luvan uudistamista haetaan, vai voiko kysymykseen tulla eri työnantajien palveluksessa tapahtuneesta työskentelystä kertyvä ajanjakso.

21 Tältä osin on todettava, että 6 artiklan 1 kohdan kolmessa luetelmakohdassa turkkilaisille työntekijöille myönnetyt oikeudet vaihtelevat, ja näitä koskevat edellytykset vaihtelevat riippuen säännönmukaisen työsuhteen pituudesta kyseisessä jäsenvaltiossa (ks. viimeksi em. asia Tetik, tuomion 23 kohta).

22 Yhtäältä on todettava, että kun 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa edellytetään keskeytymätöntä työskentelyä yhden vuoden ajan, jotta työlupa voitaisiin uudistaa samaa työnantajaa varten, tämä luetelmakohta perustuu lähtökohtaan, jonka mukaan ainoastaan vuoden voimassa ollut työsopimussuhde merkitsee riittävää työsuhteen vahvistumista, jotta turkkilaiselle työntekijälle taattaisiin hänen työnsä jatkuvuus saman työnantajan palveluksessa.

23 Toisaalta 6 artiklan 1 kohdan kolmessa luetelmakohdassa perustetun, turkkilaisen työntekijän asteittaista integroimista vastaanottajavaltion työmarkkinoille koskevan järjestelmän johdonmukaisuus vaarantuisi, mikäli asianomainen voisi hakeutua

toisen työnantajan palvelukseen ennen kuin hän on täyttänyt edes 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan edellytyksen yhden vuoden säännönmukaisesta työskentelystä. Saman kohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti näet vasta työskenneltyään kolme vuotta säännönmukaisesti kyseisessä jäsenvaltiossa turkkilainen työntekijä voi hakeutua toisen työnantajan palvelukseen sillä edellytyksellä, että viimeksi mainittu työnantaja toimii samalla ammattialalla kuin edellinen työnantaja ja noudattaa yhteisön työntekijöille annettavaa etusijaa.

24 Näillä edellytyksillä 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa, jossa ei säädetä asianomaisen oikeudesta valita toista työnantajaa, ja kyseisen kohdan toisen luetelmakohdan varauksia ei voida tulkita siten, että turkkilainen työntekijä voi täyttää kyseisen säännöksen edellytykset ja vedota siten kyseisen säännöksen mukaisiin oikeuksiin, kun kyseinen työntekijä hakeutuu toiseen työhön uuden työnantajan palveluksessa, vaikka hän ei ole vielä työskennellyt säännönmukaisesti ensimmäistä yhtä vuotta tietyn työnantajan palveluksessa.

25 Siten 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukainen oikeus näiden lupien uudistamiseen syntyy pääasiassa esillä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat antaneet turkkilaiselle työntekijälle luvan vaihtaa työnantajaa, ennen kuin kyseinen henkilö on työskennellyt säännönmukaisesti yhden vuoden ajan sen ensimmäisen työnantajan palveluksessa, jota varten työlupa ja oleskelulupa on annettu, vasta sitten, kun uusi säännönmukaista työskentelyä koskeva yhden vuoden ajanjakso on päättynyt.

26 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö vahvistaa tätä tulkintaa.

27 Nimittäin jo asiassa C-355/93, Eroglu, 5.10.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-5113) yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi jo päätöksen N:o 1/80

6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa siten, että kyseinen säännös ei oikeuta sellaista turkkilaista työntekijää, joka on työskennellyt yli yhden vuoden ajan ensimmäiselle työnantajalle ja tämän jälkeen noin kymmenen kuukautta toiselle työnantajalle, saamaan työlupaansa uudistetuksi ensimmäisen työnantajansa palveluksessa.

28 Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin korosti, että kyseisen säännöksen tarkoituksena on ainoastaan taata työsuhteen jatkuvuus saman työnantajan palveluksessa ja että sitä sovelletaan siten vain siltä osin kuin turkkilainen työntekijä pyytää työlupansa voimassaolon jatkamista työskennelläkseen edelleen saman työnantajan palveluksessa alkuperäistä yhden vuoden säännönmukaista työskentelyä kauemmin (em. tuomio, 13 kohta).

29 Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi, että jos tämän säännöksen soveltaminen ulotettaisiin turkkilaiseen työntekijään, joka työskenneltyään säännönmukaisesti yhden vuoden on vaihtanut työnantajaa ja pyytää työlupansa voimassaolon jatkamista työskennelläkseen uudelleen ensimmäisen työnantajansa yrityksessä, se mahdollistaisi yhtäältä tälle työntekijälle sen, että hän voisi vaihtaa työnantajaa tämän säännöksen nojalla ennen toisen luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden määräajan päättymistä, ja toisaalta se poistaisi yhteisön työntekijöiltä tämän luetelmakohdan mukaisen etusijan silloin, kun turkkilainen työntekijä vaihtaa työnantajaa (edellä mainittu tuomio, 14 kohta).

30 Vaikkakin on totta, että kyseisen asian tosiseikat eroavat esillä olevan pääasian tosiseikoista, siltä osin kuin Eroglu oli vaihtanut työnantajaa työskenneltyään yhden vuoden säännönmukaisesti vastaanottajavaltiossa ja pyysi työlupansa uudistamista työskennelläkseen uudelleen ensimmäiselle työnantajalleen, yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa tuomiossa 6 artiklan 1 kohdan ensimmäiselle luetelmakohdalle antaman tulkinnan on sovelluttava sitä suuremmalla syyllä Ekerin kaltaiseen tapaukseen, jossa turkkilainen työntekijä on vaihtanut työnantajaa ennen kuin hänen ensimmäinen työskentelyvuotensa kyseisessä jäsenvaltiossa on päättynyt, ja jossa kyseinen työntekijä on pyytänyt oleskelulupansa voimassaolon jatkamista voidakseen jatkaa työskentelyään uuden työnantajansa palveluksessa ennen kuin hän edes on työskennellyt säännönmukaisesti tämän työnantajan palveluksessa yhtä vuotta.

31 Edellä esitetyn huomioon ottaen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että edellytyksenä turkkilaisen työntekijän oleskeluluvan voimassaolon jatkamiselle vastaanottajavaltiossa on se, että kyseinen työntekijä työskentelee keskeytyksettä yhden vuoden ajan säännönmukaisesti yhden ja saman työnantajan palveluksessa.

Oikeudenkäyntikulut

32 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Kreikan, Ranskan ja Itävallan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Bundesverwaltungsgerichtin 29.9.1995 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisellä assosiaatiosopimuksella perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että edellytyksenä turkkilaisen työntekijän oleskeluluvan voimassaolon jatka-

miselle vastaanottajavaltiossa on se, että kyseinen työntekijä työskentelee keskeytyksettä yhden vuoden ajan säännönmukaisesti yhden ja saman työnantajan palveluksessa.

Mancini Murray Kapteyn

Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä toukokuuta 1997.

R. Grass G. F. Mancini

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja